

Politisk-Økonomisk Beretning 2015

Forelæggelsesnotat

(Medlem af Naalakkersuisut for Finanser og Råstoffer)

Politisk-Økonomisk Beretning for 2015 gør status for landets økonomi og er en gennemgang af de initiativer, som Naalakkersuisut i de kommende år vil fremlægge for Inatsisartut, så vi kan få skabt en robust økonomi.

Inden jeg gennemgår beretningen, vil jeg gerne sige tak til såvel Inatsisartuts medlemmer som vigtige aktører i vort samfund for reaktionen på Naalakkersuisuts forslag til finansloven for 2015. Selv om der fra flere sider har været ønsker om en mere ambitiøs finanspolitik, så har der været udvist stor forståelse for, at større ændringer skal forberedes. Generelt er der stor enighed om, at vi står i en vanskelig økonomisk situation, som kræver handling. Alle udtrykker vilje til at gennemføre reformer, der kan reducere vores udgiftsniveau, og initiativer, der kan fremme vores vækst. Det får vi brug for nu og i de kommende mange år.

Siden 1. behandling af finanslovsforslaget for 2015 har der derfor været udtrykt ønske om at få konkretiseret de reformer, som Naalakkersuisut har tilkendegivet, vi vil fremkomme med. Reformerne indgår i Holdbarheds- og vækstplanen, som Naalakkersuisut vil præsentere i løbet af 2015. Planen bygger på fire reformspor, og som er følgende:

- Øge uddannelsesniveaue
- Fremme væksten inden for flere sektorer
- Reform af skattesystemet og velfærdsydelse
- Modernisering af den offentlige sektor

I det følgende vil jeg præsentere hovedlinjerne af de fire spor. En uddybning heraf kan læses i den Politisk-Økonomisk beretning, ligesom der i den kommende tid arbejdes videre med alle fire spor og pågår drøftelser derom i finanslovssammenhæng. Det første spor er uddannelse.

Øge uddannelsesniveaue

Uddannelse spiller som alle ved en særdeles vigtig rolle for et samfund for at få skabt vækst og økonomisk udvikling. Det er en af vigtigste faktorer, hvis ikke den vigtigste, for at få skabt et stabilt grundlag for et bæredygtigt samfund.

I løbet af det sidste årti har vi oplevet den glædelige udvikling, at der er flere unge, der begynder på en uddannelse. Trods det positive faktum må vi desværre erkende, at der stadigvæk er en for stor gruppe af unge, som ikke kommer direkte videre i uddannelsessystemet efter endt folkeskole. Det skal vi have ændret på. Derudover skal vi

reducere frafaldet af elever, der går i gang med en uddannelse. Vi skal fortsat prioritere uddannelsesindsatsen højt i al overskuelig fremtid.

Naalakkersuisut vil sammen med andre væsentlige aktører i den kommende tid følge op på den netop offentliggjorte evaluering af folkeskolen og gennemføre en mere målrettet indsats over for ungemålgruppen, så vi kan få flere unge i gang med en uddannelse og efterfølgende ud på arbejdsmarkedet. Et eksempel kunne være at få gjort noget ved den mismatch mellem de lediges kvalifikationer og de kvalifikationer arbejdsmarkedet efterspørger. Naalakkersuisut har derfor også lagt vægt på at styrke dialogen med mellem arbejdsmarkedets parter for at få en mere sammenhængende og dynamisk erhvervs- og arbejdsmarkedspolitik, hvor opkvalificering bliver et af omdrejningspunkterne i de kommende års indsats.

Fremme væksten inden for flere sektorer

Naalakkersuisut ønsker at skabe rammerne for en økonomi, der ”spiller på flere strenge”. Målet er klart. Vi ønsker at være mindre afhængige af fiskerisektoren, der er præget af store udsving i priser og mængden af fisk, vi kan fange. Derfor ønsker Naalakkersuisut at fremme andre erhverv med særlig fokus på råstof- og turismesektoren. Samlet set skulle det gerne give større vækst og mindre usikkerhed i forhold til indkomstdannelsen i samfundet.

Selv om vi satser strategisk på flere sektorer, er fiskeriområdet stadigvæk særdeles vigtig for vores økonomi. Naalakkersuisut ser gode muligheder i at øge erhvervets indtjening. Vi skal satse på kommercielt fiskeri af nye arter og i nye områder samt på at udnytte hele fisken bedre end i dag. Det vil skabe et bredere fundament for at kunne opkræve en fair ressourcerente af alle betydningsfulde arter og på hele kvoten. Det kræver et godt offentligt-privat samarbejde.

Råstofsektorens succes afhænger – først og fremmest - af antallet af råstofprojekter, der bliver igangsat og dermed for de rammebetingelser, vi som samfund stiller til rådighed for erhvervet. En del af disse rammebetingelser består i, at vi sikrer os, at en stor del af beskæftigelsen og kompetenceopbygningen forbliver i vores samfund. Det sker bedst ved, at vores uddannelses-, arbejdsmarkeds- og erhvervspolitik understøtter denne udvikling i form af relevante tiltag for udvikling af råstofsektoren som et bærende erhverv.

Globalt set er turismen et af de erhverv, der i øjeblikket skaber størst vækst. Desværre er væksten gået forbi Grønland. Og det på trods af de unikke oplevelser, vi kan eller burde kunne tilbyde turisterne og de mange udviklingsmidler, der gennem årene er afsat for at udvikle erhvervet. En sandsynlig forklaring på den udeblevne vækst er, at vores infrastruktur ikke er tidssvarende, og vort land er vanskeligt tilgængeligt og dyrt at komme til. Begge forhold ønsker Naalakkersuisut at arbejde videre med. Dette skal ske gennem en modernisering af lufthavnsstrukturen samt afgiftsnedsettelse, der kan bidrage til at skabe bedre rammer for vækst i erhvervet. På forårssamlingen har vi taget først skridt ved at foreslå nedsettelse af krydstogtsafgiften. Vi vil herefter tage fat på de meget høje start- og landingsafgifter i flytrafikken. Det bliver en større og mere omfattende opgave end ændringen af krydstogtpassagerafgiften har været.

Reform af skattesystemet og velfærdsydelse

Naalakkersuisut ønsker en reform af vores skattesystem og en række velfærdsydelser. Reformerne baserer sig på de principper, der er bærende for Naalakkersuisut. Først og fremmest skal det kunne betale sig at uddanne sig og at arbejde, ligesom de borgere, der har et behov for hjælp, skal have adgang til hjælp.

Konkret betyder det, at vi ønsker at indrette vores samfund på den måde, at vi ønsker at skabe incitament til at forsørge sig selv, og at man deltager aktivt på arbejdsmarkedet. I forlængelse af disse principper er det også vigtigt for Naalakkersuisut, at det skal blive mere attraktivt at spare op til egen pension, at boligforsyne sig selv og at man fortsætter længst muligt på arbejdsmarkedet.

Der er visse grupper af samfundet, hvor den arbejdsløse kun marginalt tjener ekstra, hvis den pågældende tager et arbejde. Det skyldes problemer i samspillet mellem boligsikring og egenbetaling af daginstitutionspladser, børnetilskud og skattesystemet. Det kommende arbejde med et muligt beskæftigelsesfradrag har til formål at øge gevinsten ved at arbejde. Naalakkersuisut ser frem til den videre dialog med arbejdsmarkedets parter om de kommende reforminitiativer på velfærdsområdet.

Naalakkersuisut har vedtaget hele 16 initiativer i en ny arbejdsløshedsbekæmpelsesplan. Planen er indarbejdet i FFL 2015 og skal bidrage til at reducere ledigheden markant. Planen skal blandt andet tage hånd om det store strukturelle problem på arbejdsmarkedet, at langt hovedparten af de arbejdsløse er ufaglærte. Det er ingen let opgave, og den kræver en langsigtet og tværgående indsats på tværs af sektorer og interessenter.

Både Selvstyret og kommunerne står i dag i en vanskelig økonomisk situation, og i de kommende år vil den offentlige sektor opleve et fortsat stigende pres på udgifterne. Derfor er der et stærkt behov for at få igangsat reformer, hvis vi skal fastholde en holdbar udvikling af de offentlige finanser, som er forudsætningen for at opretholde et velfærdssamfund.

I løbet af 2015 forventer Naalakkersuisut at fremsætte følgende lovforslag:

- Indførelse af et nyt førtidspensionssystem
- Indførelse af et nyt alderspensionssystem
- Anvendelse af aktuel indkomst ved udbetaling af sociale ydelser
- Ressourcerentebeskatning af det pelagiske fiskeri

Naalakkersuisuts reformer stopper ikke her. Vi vil blandt andet se på erhvervsbeskatningen.

Vi har desuden igangsat omfattende analyser af boligområdet med henblik på at fremlægge en samlet reform af bolig-, skatte- og socialområderne. Disse reformer skal blandt andet udgangspunkt i koalitionsaftalens mål om, at flere skal eje deres egen bolig og gode vilkår, der skal give nye indtjeningsmuligheder for erhvervslivet og nye beskæftigelsesmuligheder.

Naalakkersuisut har inviteret til et seminar om målsætninger for fremtidens boligpolitik i april måned og ser frem til et godt samarbejde og spændende politiske drøftelser, der forhåbentlig kan bidrage til at skabe bred politisk enighed om kommende reformer på området.

Modernisering af den offentlige sektor

Vi er nødt til at kigge kritisk på indretningen af den offentlige sektor, størrelsen og indretningen. Naalakkersuisut og Kanukoka forventer at afholde en stor konference herom i starten af juni måned.

Konferencens formål er *”At bringe nationale og kommunale beslutningstagere sammen for at gøre status og diskutere principper og mål for indretningen af den offentlige sektor - ud fra et fælles ønske om at sikre større lokaldemokratisk medindflydelse, en holdbar økonomisk udvikling og en god og effektiv service til borgere i hele landet.”*

I fællesskab skal der findes veje og gennemføres tiltag for at sikre:

- En klar styring og ansvarsplacering for at få en holdbar udvikling af den offentlige økonomi.
- Stærke og borgernære kommuner og en bedre arbejdsdeling mellem selvstyret og kommunerne.
- Mere værdiskabende indsatser og flere vækstcentre, så udviklingen ikke alene koncentrerer sig i Nuuk, men at vi får en mere balanceret regional udvikling, hvor der er basis derfor.
- Realisering af meget konkrete initiativer, der kan skabe en effektiv og serviceorienteret offentlig sektor, via øget digitalisering, kompetenceudvikling og bedre processer og organisering.

Naalakkersuisut har annonceret en gennemgribende revision af budgetloven. Det skal skabe et bedre fundament for den politiske, økonomiske styring og dermed bedre rammer for den nødvendige prioritering i de kommende år, hvor vi er nødt til at sikre, at den offentlige sektor blandt andet geares til at håndtere den demografiske udvikling, hvor færre skal forsørge flere.

Et langt sejt træk

I præsentationen af finanslovsforslaget var overskriften *”Sammen vender vi kajakken”*. Og det mener Naalakkersuisut alvorligt. Vi er i gang med et langt sejt træk for at skabe langsigtet balance i vores økonomi. Det kræver, at vi i fællesskab tager ansvar for at samarbejde og søger at indgå brede og langtidsholdbare forlig på centrale områder.

Det gennemgående og overordnede princip for Naalakkersuisut er at få genskabt tillid til landets økonomi via en række reformer og initiativer til vækst – og samtidig fastholde den sociale balance. Men det bliver ikke let. Undervejs skal der prioriteres og foretages nødvendige besparelser, og vores vante måder at arbejde på vil blive udfordret for, at vi sammen kan nå i mål.

Naalakkersuisut er indstillet på at gå i dialog med alle, der er interesseret i at få indfriet den samme ambition som os. Det gælder ikke mindst medlemmerne af Inatsisartut og arbejdsmarkedets parter – men også borgerne.

Med disse ord overlader jeg beretningen til Inatsisartuts velvillige behandling.